

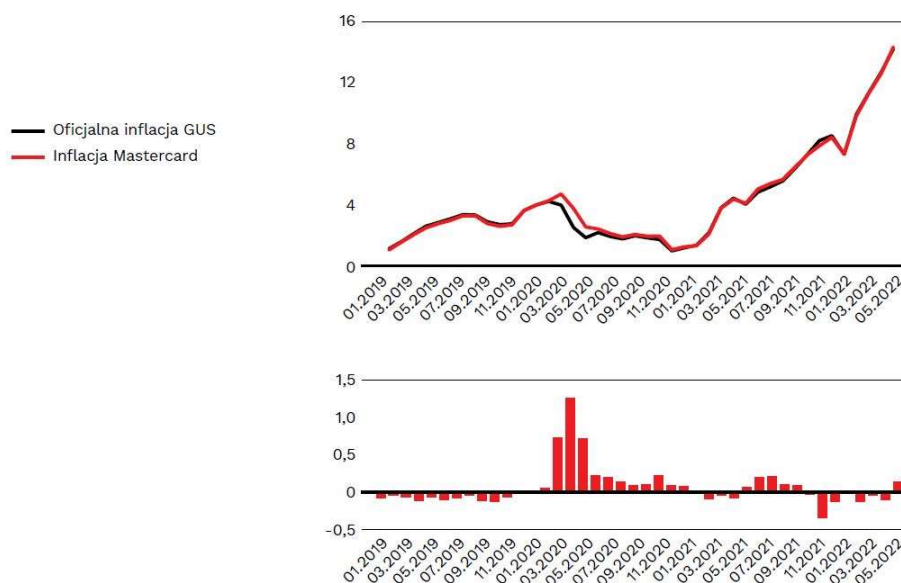
Warszawa, 20 października 2022 r.

Oficjalne dane mogły zawyżyć inflację podczas kryzysu energetycznego w 2021 r.

Pandemia, kryzys energetyczny i agresja Rosji na Ukrainę wpłynęły na zmianę zachowań zakupowych konsumentów. Dzięki dostępowi do danych wysokiej częstotliwości Polski Instytut Ekonomiczny oszacował, że inflacja w Polsce w kwietniu 2020 r., podczas wiosennego zamknięcia gospodarki, mogła być o 1,25 pkt. proc. wyższa niż miara oficjalna. Natomiast w czasie narastającego kryzysu energetycznego w grudniu 2021 r. oficjalna stopa inflacji była przeszacowana o 0,34 pkt. proc. Wpływ inflacji na uboższe gospodarstwa domowe był o 0,23 pkt. proc. wyższy niż w przypadku zamożniejszych – wynika z raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego pt. „Calculating inflation in Poland during the COVID-19 pandemic and aftermath of Russia’s attack on Ukraine using transactional data”.

Urzędy statystyczne i ośrodki naukowe poszukują innowacyjnych sposobów udoskonalenia pomiaru wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych. W oficjalnych statystykach koszyki inflacyjne aktualizuje się raz do roku. Szacunkowe wydatki według Mastercard umożliwiają comiesięczne śledzenie zmian. Dzięki temu jesteśmy w stanie szybciej zaobserwować gwałtowne zmiany wynikające z nagłych wydarzeń i wstrząsów. Bieżący raport stanowi aktualizację raportu z 2021 r. pt. „Konsumpcja w pandemii”, w którym po raz pierwszy dokonano takich oszacowań.

Wykres 4. Porównanie miesięcznych wskaźników cen towarów i usług dla koszyka inflacyjnego GUS i Mastercard (w proc.)

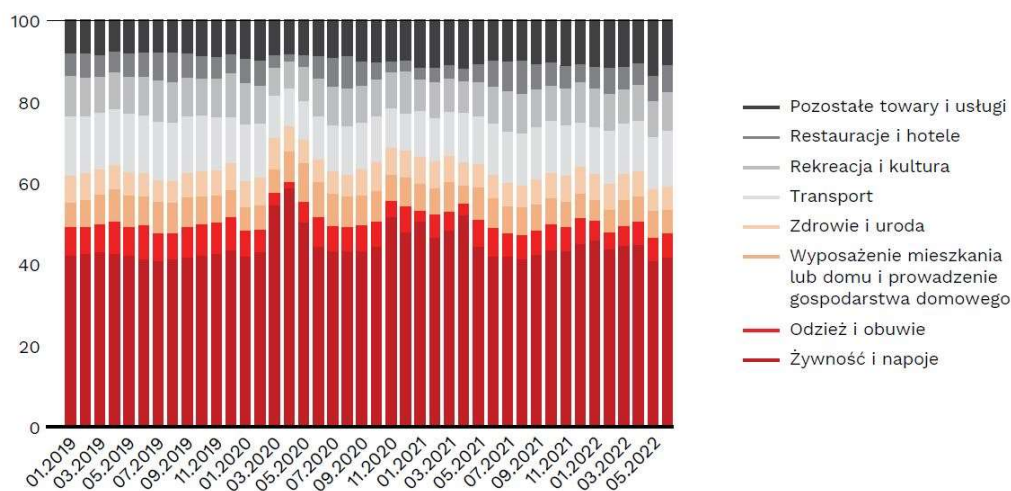
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS i szacunkowych danych dotyczących wydatków według Mastercard.

Zaletą danych transakcyjnych jest ich wysoka częstotliwość, która umożliwia obserwację zmian konsumpcji w czasie rzeczywistym. Koszyk konsumpcyjny na podstawie szacunków o wydatkach Mastercard na ogół wykazywał zbieżność z oficjalnym koszykiem inflacyjnym. Jednak w niektórych okresach rzeczywista inflacja mogła różnić się od oficjalnej miary. Niedoszacowanie w marcu 2020 r. wyniosło 0,72 pkt. proc., a w kwietniu 1,25 pkt. proc. Od czerwca 2020 r. rozbieżność oscylowała wokół 0,1 pkt. proc. Z drugiej strony w szczytowym okresie kryzysu energetycznego w grudniu 2021 r. oficjalna stopa inflacji CPI była przeszacowana o 0,34 pkt. proc. Inne nagłe wydarzenia nie wywarły wyraźnego wpływu na stopę inflacji – mówi Piotr Arak, dyrektor Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Jak kształtował się koszyk konsumpcyjny w ciągu ostatnich 3 lat?

W latach 2019–2022 na zmianę kompozycji koszyka zakupowego konsumentów wpłynęły trzy wydarzenia: a) wiosenny lockdown (marzec – maj 2020 r.), b) druga fala pandemii, między 2020 r. a 2021 r. (listopad 2020 r. – kwiecień 2021 r.) oraz c) kryzys gazowy i rosyjska inwazja na Ukrainę (grudzień 2021 r. – kwiecień 2022 r.). Konsumenty poszukiwali oszczędności głównie w wydatkach na odzież i wyposażenie mieszkania.

Wykres 3. Kompozycja koszyka inflacyjnego w latach 2019–2022 (w proc.)

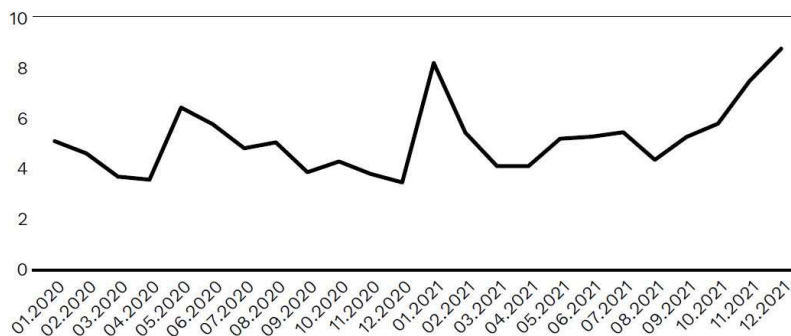

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie szacunkowych danych dotyczących wydatków według Mastercard.

Wpływ inflacji na ludność jest nierównomierny

Nierównomierny wpływ inflacji na ludność wynika z różnic w strukturze koszyka. Kryzys energetyczny i pandemia pogłębiały nierówności. W grudniu 2021 r. ubożsi odczuwali wpływ inflacji o 0,23 pkt. proc. bardziej niż bogatsi. W pierwszej połowie 2020 r. zmiana cen była ok. 0,2 – 0,3 pkt. proc. bardziej dotkliwa dla dolnego kwintyla wydatkujących niż dla górnych 20 proc. wydatkujących.

Wykres 6. Zróżnicowanie koszyka inflacyjnego górnych i dolnych 20 proc. wydatkujących w latach 2020–2021

Uwaga: jako miarę zróżnicowania przyjęliśmy kwadrat odległości euklidesowej. Im mniejsza wartość, tym bardziej zbliżona struktura zakupowa.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie szacunkowych danych dotyczących wydatków według Mastercard.

Osoby uboższe bardziej odczuwają wzrost inflacji, ponieważ struktura ich wydatków koncentruje się na produktach podstawowych. Wydatkujący najwięcej nie muszą tyle oszczędzać. W niektórych okresach zauważamy również odmienne wzorce konsumpcji. Podczas lockdownów koszyki inflacyjne „najbogatszych i najuboższych” były zbliżone ze względu na ograniczone możliwości wydatkowania. W przypadku zarówno górnych 20 proc., jak i dolnych 20 proc. wydatkujących zaobserwowano wyższy udział wydatków na żywność i niższy udział restauracji i hoteli w koszykach inflacyjnych. Rosnąca od połowy 2021 r. inflacja zwiększyła różnice zakupowe w grupach wydatkowych. Szczególnie w szczycie kryzysu energetycznego w listopadzie – grudniu 2021 r. obserwowaliśmy wyraźne różnice w kategoriach wydatków na „żywność i napoje” oraz „wyposażenie mieszkania”. W 2022 r. wszyscy konsumenci wydawali więcej na transport (w związku z rosnącymi cenami paliw), a mniej na odzież i wyposażenie mieszkań (poszukiwanie oszczędności). W maju 2022 r. dane zostały zaburzone przez zakupy e-commerce osób bogatszych w kategorii innych towarów i usług, na co mogły wpłynąć wzmożone działania promocyjne rynku kryptowalutowego – mówi Maciej Miniszewski, starszy doradca w zespole klimatu i energii Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Kontakt dla mediów:

Ewa Balicka-Sawiak

Rzecznik Prasowy

T: +48 727 427 918

E: ewa.balicka@pie.net.pl